

Balanceren tussen chaos en controle

Twee choreografen, twee voorstellingen, twee werelden. Terwijl de ene op zoek gaat naar evenwicht, onderzoekt de ander het belang van chaos.

Ann Van den Broek is artistiek leidster van WArD/waRD, een dansgezelschap dat in België en Nederland actief is. In 'The Balancing Act' herleidt ze bewegingen tot hun essentie.

Haider Al Timimi is theatermaker, acteur en directeur van theater Antigone in Kortrijk. In 'HAVOC', zijn eerste dansvoorstelling voor het theaterhuis, neemt hij de kracht van stoorzenders onder de loep.

dans

Ann, jouw voorstellingen draaien altijd rond extreme emoties.

Ann: Voor mezelf is het belangrijk om in alles een soort balans te vinden: in werk, gezondheid... Maar dat lukt niet. Ik ga van het ene extreem naar het andere. Evenwicht is een beweging die je stap voor stap uitvoert, iedere dag: daar gaat 'The Balancing Act' over. De voorstelling vertrekt vanuit mezelf, maar ik zie dat veel mensen om me heen ermee bezig zijn, zeker in deze tijd. We zoeken naar een evenwicht dat er nooit zal zijn.

Ik ben chaos, maar in mijn werk wil ik controle: in mijn choreografie is alles tot in de puntjes vastgelegd, al lijkt het alsof de dansers telkens op het moment zelf beslissen. Maar uiteindelijk zijn de dansers allemaal verschillende mensen; doorheen een soort eenheid in de groep komt er uiteindelijk bij iedereen een ontzettend sterke persoonlijkheid naar buiten. Dat is mijn methode, ik kan het alleen zo.

Haider, jij onderzoekt dan weer het nut van chaos.

Haider: Ik ben de zoon van een wetenschapper. Aan de muur van onze living hing een plastic, goudkleurige klok met 'Bismillah' op, met daaronder de tabel van Mendeljev. Ik ben het product van dat soort explosieve botsingen.

Mijn grote interesse in het wetenschappelijke verhaal heeft te maken met het vacuüm dat ontstond toen de islam geen onderdeel meer uitmaakte van mijn leven. Het belang van chaos, van zachte of harde botsingen, is primordiaal voor onze overleving. Ik liet me inspireren door een lezing van Alan Watts over de samenhang van organismen en het universum. "Heel de wereld is jazz", zegt hij. Jazz kan chaos zijn, maar ook harmonie. Is er harmonie in het toeval? Daar zijn we naar op zoek. Kijken we met onze kleine ogen naar het zonnestelsel, dan lijkt het te kloppen als een Zwitsers horloge. Maar wanneer je een snapshot van de laatste miljard jaar maakt, zie je dat het één grote chaos is. Met onze ogen zien

we veel symmetrie, maar dat is omdat we niet zo ver, of diep, of breed kunnen kijken.

Breakdance was altijd al een vorm van chaos: omdat je niet mocht dansen in het shoppingcenter, gebeurde het op straat. Overal waar ze werden weggestuurd, van de kunstschool tot de fuifzaal, bedachten breakdancers een eigen invulling. Ik vond het altijd al een mooie vorm van anti-establishment, en daar gaat deze voorstelling over.

Al die b-boys en b-girls dansen op een andere manier, en dat heb ik proberen te behouden in mijn choreografie. Je ziet mensen die een synchroniciteit opzoeken, maar toch blijf je altijd jazz voelen. Op elk moment, in iedere voorstelling, beslissen de dansers of ze een beweging meedoen of niet, of er een andere kleur aan geven en de eigen identiteit laten zien. Daardoor ontstaat er iets heel ontroerends.

Ann: Dat vind ik tof, ik wou dat ik dat kon! Ik begrijp perfect wat je zegt.

'HAVOC' gaat ook over het idee van verzet, dat vaak wordt gezien als chaos.

Haider: Ik voel dat we naar een tijd gaan waarin we alleen maar muren bouwen ter bescherming. We zijn heel veel vrijheden aan het verliezen. Stoorzenders in de maatschappij die weigeren in iets mee te gaan en zoeken naar verzet, naar een andere vorm of beweging: dat vind ik ongelooflijk belangrijk.

In mijn voorstelling dansen twee Algerijnse dansers een duet op het gedicht *The Earth is Closing on Us* van de Palestijnse dichter Mahmoud Darwish. Enkele weken nadat we die scène maakten, brak de oorlog in Gaza uit en kreeg ze een heel actuele vertelling. Dat komt binnen bij het publiek. Voor mij bewijst het opnieuw hoe belangrijk verzet is. Maar wat is verzet, en wanneer is het een terroristische daad? We zoeken niet per se naar een antwoord, maar proberen nuance te brengen.

Gaat 'HAVOC' ook over de kunstensector?

Binnen de hedendaagse danswereld werd er vaak neergekeken op breakdance. Dat is aan het veranderen - niet omdat de instanties veranderen, maar omdat de 'low art' heel erg aan het boomen is, eigen dossiers indient, eigen instituten begint te bouwen. We willen allemaal dat het theater diverser wordt, maar kauwen wel al jaren op dezelfde canon. En dan zijn we verontwaardigd dat er niet genoeg kleur in de zaal komt - zowel wat pigment, vorm als taal betreft. Maar dat komt ook omdat de sector onvoldoende die talen spreekt.

Ik geloof enorm in het hybride verhaal. Dat is volgens mij de oplossing voor een betere wereld. Je kunt de hoogste muren bouwen, de aarde is en blijft een bol. Of je het nu wilt of niet, dat hybride verhaal zal er komen. Het is essentieel om te zien dat er nog zoveel verhalen en schoonheid te rapen valt bij nieuwkomers. 'HAVOC' is zo een stap.

Ann, het maatschappelijke is bij jou niet letterlijk aanwezig, maar het is er wel.

Ann: Ja, de impact op de mens, rechtvaardigheid ... die elementen zitten er altijd in, maar ik breng ze nooit op die manier. Nooit letterlijk. Bij mij begint alles met de emotie, en die kan over verschillende onderwerpen gaan.

Nadat mijn moeder het laatste stadium van dementie had bereikt, maakte ik een drieluik over de ziekte, over de impact op de naasten en de werking van de zorgsector en de zorgtehuizen. Ik denk dat het het meest uitgesproken maatschappelijke stuk is dat ik ooit maakte. Maar dan nog ging het over de emotie, de eenzaamheid, de liefde ook.

Het maatschappelijke aspect is ook aanwezig in mijn gezelschap, dat dansers en performers uit verschillende hoeken van Europa telt. Wanneer ze hier terechtkomen, moeten ze uitzoeken hoe ze hun papieren in orde krijgen, hoe het artiestenstatuut werkt... In Nederland heb je weer heel andere regels. Dansen ze niet, dan hebben ze geen inkomen. Dat zorgt wel eens voor een disbalans in het gezelschap. Soms ben je meer met die dingen bezig, dan met dans.

Jullie overschrijden allebei de grenzen van dans.

Ann: Mijn dans is heel hybride: ik combineer beweging met live muziek, projecties en technische elementen. Nicolas Rombouts maakte een compositie met verschillende muzikale lijnen die op de computer worden aangestuurd naar 32 pedalen aan de rand van het podium. De dansers bepalen welke lijn je hoort en sturen de ledlights en de videocamera's aan: ze combineren alle elementen tegelijkertijd. Terwijl ze constant tellen, verdiepen ze zich ook in de 'emotional states' en brengen ze ritme aan door op het precieze moment met die knopjes bezig te zijn.

Haider: Ik ben van Iraakse afkomst, maar ook Vlaming, Belg, heteroseksuele man... Als mens heb ik verschillende identiteiten aangenomen. Ook mijn werk is hybride: ik begon als breakdancer en schoof geleidelijk aan op naar het theater omwille van wat er destijds tijdens de oorlog in Irak gebeurde. Het louter sensationele van breakdance leek me toen niet voldoende om een verhaal te vertellen, om te ontroeren. Hedendaagse dans en teksttheater werden een onderdeel van mijn signatuur.

Mijn vormelijke parcours is heel belangrijk voor 'HAVOC'. Soms kies ik voor dans, tekst of iets anders - maar de mededeling is altijd het belangrijkste. Om het over het belang van verzet te hebben, besloot ik terug naar mijn roots te gaan en de vorm breakdance te gebruiken. Dat was ik al lang van plan.

Je zou kunnen zeggen dat 'HAVOC' één grote breakdance battle is, die gehavend wordt door invloeden van buitenaf - de scenografie, de lichtwerking. Breakdancers hebben niet de neiging om heel breed te gaan: ze hebben genoeg aan een vierkante meter, en zo begint de voorstelling ook. Maar voor je het weet hebben de dansers de hele scène bezet.

Haider, je vertelt dat je met 'HAVOC' een nieuw publiek aanspreekt. Hoe reageert het vertrouwde publiek van Antigone?

Haider: Mijn voorganger Jos Verbist bouwde een prachtig en divers publiek op. Diversiteit gaat niet alleen over wie een andere huidskleur heeft, maar ook over gender, sociale diversiteit... Jos heeft op al die vlakken mooi werk geleverd. Nu is het de eerste keer dat er een dansvoorstelling wordt gemaakt onder de vleugels van Antigone, dus dat was wel spannend. En hoewel het niet de meest hermetische voorstelling werd, is ze dat wel voor sommigen. Ze werd goed onthaald: je voelt bij velen een emotionele consensus en ontroering.

In de laatste vijftien minuten dansen de dansers op een prachtig jazzstuk van Kamashi Washington. Ze gaan door tot ze echt op zijn, en dan denkt toch nog iemand: ik kan nog even met mijn laatste krachten op mijn hoofd draaien. Dat werkt heel ontwapenend bij het publiek. Je voelt dat je daarmee heel gemakkelijk communiceert.

Ann, jij gaat heel dicht op de huid van het publiek zitten.

Ann: Pijn en verdriet, de dood en afscheid nemen, onrecht en agressie: ik denk dat het de sterkste emoties zijn, en die zitten altijd in mijn werk. Bij mij krijgt alles een naam: the pain fraise, the anger one, the anger two, the rage... Ik maak een taal over waar de pijn zich nestelt in een mens: in de keel, het sternum, de maag... Met de menselijke gedragspatronen die uit de emoties voortkomen, bouw ik een hele database op. Soms grijp ik ernaar terug in andere voorstellingen, die ik dan aanpas aan de situatie of de inhoud van de voorstelling.

In mijn voorstelling zitten de mensen heel dicht bij het podium, en je voelt hoe hun lichamen door die emoties gaan. Wanneer je iemand constant in angst ziet staan, neem je die emoties over. Na een tijdje merk je dat je zelf je schouders optrekt, dat je ademhaling oppervlakkig wordt. Voor de performers is dat confronterend, want je wil mensen niet aanvallen met je emoties. Maar ik zie vaak mensen huilen, het is heel dichtbij.

tekst Lien Van Reusel
foto's Gianni Camilleri

HAVOC

Haider Al Timimi | Antigone

do 15 feb | 20 uur

The Balancing Act

WARD/waRD

za 30 mrt | 20 uur | Belgische première